

впливає на обстановку розслідування, оскільки це може її паралізувати внаслідок протидії слідству у формі залякування свідків, потерпілих, підозрюваних, а інколи і фактичного саботажу з боку місцевої влади і навіть правоохоронних органів [1, с. 41].

Важливою для розуміння сутності слідчої ситуації є твердження М. С. Качковського, який наголошує на такому: типізація слідчих ситуацій можлива за умови виділення інформації про окремі найбільш значущі елементи і таких компонентів, що часто зустрічаються, які науковець поділяє на дві групи. До першої належать відомості про окремі обставини злочинної діяльності (особу, котра вчинила злочин, спосіб, сліди злочину, предмет посягання і розмір заподіяної злочином шкоди, зв'язки з іншими злочинами). Другу групу складає сукупність інформації про найбільш значущі обставини розслідування (стан доказової бази, можливості слідства, лінію поведінки підозрюваних та інших учасників розслідування, сторонніх осіб, котрі намагаються втручатися у процес розслідування тощо). Типові слідчі ситуації, на нашу думку, несуть основне інформаційне й організаційно-методичне навантаження у побудові методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із умисним введенням на ринок України небезпечної продукції, а самі типові слідчі ситуації початкового та подальшого етапів розслідування взаємопов'язаними [3].

Підводячи підсумок зазначимо, що при розслідуванні масових заворушень кількість доказової інформації, що може бути вилучена під час ефективного проведення обшуків різних категорій, досить значна. Тому на початковому етапі кримінального провадження бажано алгоритмізувати дії працівників правоохоронних органів завдяки побудові конкретних типових ситуацій розслідування.

1. Сфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
2. Іщенко А. Проблема слідчих ситуацій, як складова навчального курсу криміналістики / А. Іщенко, Г. Щербаків // *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2003. № 2. С. 57–63.
3. Качковський М. С., Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування умисного введення в обіг на ринку України небезпечної продукції [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/40748/%CA>
4. Криміналістика : учебник / под ред. Ю. Г. Корухова, В. Г. Коломацького. М. : Академия МВД СССР, 1984. 458 с.
5. Кузьменко О.П. Початковий етап розслідування масових заворушень. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 225 с.
6. Скригонюк М.І. Слідчі ситуації й тактичні операції при розслідуванні масових заворушень. *Вісник Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2005. № 67-69. С. 120-123.

Павлик Микола Петрович
здобувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИЛУЧЕННЯ ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НАДАННЯМ ПОСЛУГ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

У зв'язку із докорінними змінами в політиці та економіці останнім часом у суспільстві відбувалися докорінні зміни, що призвели до скорочення робочої сили та зниження доходів населення. Маючи на меті отримати більш привабливі умови життя та праці за кордоном, велика частина населення України змушена мігрувати за кордон у пошуках роботи. Проте, прогресивні зміни у структурі злочинності та поява нових сучасних способів дій, у тому числі і у сфері працевлаштування, ускладнили можливість держави повною мірою захищати вищевказані права громадян, особливо за межами України.

Вказане викликає застосування дієвих заходів для вирішення проблем розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних із працевлаштуванням за кордоном, які містять у собі низку задалегідь продуманих і спланованих дій, зміст яких залежить від обраних схем з організації «працевлаштування», наявності корупційних зв'язків, організації «прикриття» злочинної діяльності тощо.

Вчинення злочинів, пов'язаних із працевлаштуванням за кордоном, супроводжується

використанням низки документів, змістовна частина яких може мати велике значення. Водночас, документи можуть бути речовими доказами і безпосередньо використовуватися злочинцями для досягнення злочинного результату. У зв'язку з цим, документи є основними джерелами доказів, а проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх вилучення, є однією з першочергових задач органів досудового розслідування.

Як свідчить практика, найбільш трудомісткою слідчою (розшуковою) дією, спрямованою на вилучення інформації з матеріальних об'єктів, є обшук. Натомість, при розслідуванні злочинів, пов'язаних із працевлаштуванням за кордоном, найпоширенішим способом вилучення документів є застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасовий доступ до речей та документів. Слідчий обирає спосіб вилучення, виходячи із тактичних міркувань та тяжкості кримінального правопорушення.

Як правило, в ході розслідування злочинів у сфері працевлаштування за кордоном, виникає необхідність у вилученні великої кількості документації, а опис кожного документа є достатньо проблематичним і займає велику кількість часу. У зв'язку із цим, до процесу вилучення та подальшого огляду документів необхідно залучити спеціаліста.

Як показав аналіз судово-слідчої практики, в основному вилученню підлягають такі документи:

- документи, що визначають організаційно-правовий статус фірми із працевлаштування та свідчать про її діяльність (статути, ліцензії, договори);
- бухгалтерські, банківські та інші документи, що відображають господарські операції;
- документи, що були використані як засіб вчинення злочину (підроблені або справжні);
- документи, що були використані для перетинання державного кордону з метою працевлаштування;
- документи, що підтверджують факт працевлаштування за кордоном, бронювання або оплати житла в країні працевлаштування тощо;
- контракт про посередництво у працевлаштуванні за кордоном із закордонним роботодавцем;
- проект трудового договору тощо.

Важливою є інформація, що міститься в електронному форматі (текстові, графічні зображення, фотографії, відео- та звукозаписи). Крім того, необхідно ретельно оглянути веб-сайт посередника, який пропонував послуги з працевлаштування за кордоном, веб-сторінки сторін, мультимедійні та голосові повідомлення тощо.

Загалом, у ході огляду документів можна встановити: зміст підготовчих дій та дії з безпосереднього вчинення та приховування злочину, тривалість та місця здійснення всіх дій, що стосувалися працевлаштування особи за кордоном; відношення певних осіб до вчинення злочинів, їх кількість та характер участі кожного у вчиненні злочину; наявність ознак фіктивності фірми, що надає послуги з працевлаштування; наявність злочинних зв'язків з представниками влади та особами, які супроводжують діяльність з працевлаштування тощо.

Рабчун Вадим Володимирович
ад'юнкт кафедри досудового
розслідування Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО З БЛОКУВАННЯМ РОБОТИ (ДІЯЛЬНОСТІ) ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

Розслідування хуліганства, пов'язаного з блокуванням роботи (діяльності) державних органів, установ та організацій, є процесом збирання доказової інформації, як і будь-яке інше кримінальне провадження. Однією з важливих слідчих (розшукових) дій, направлених на це, є різноманітні види слідчого огляду.

Проанкетовані працівники правоохоронних органів визначили огляд як найбільш ефективну слідчу (розшукову) дію при розслідуванні злочинів, кваліфікованих у